

Rektors beslutsmöte: 16

Datum: 2021-04-28 kl 13:00

Plats: Zoom

PROTOKOLLSUTDRAG

Ärende

Ärendenummer

RB § 101

Beslut om remissvar avseende Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (SOU 2020:73)

LNU 2021/625

Föredragande: Sofia Jönsson Ekström, universitetsledningens kansli

Linnéuniversitetet har ombetts yttra sig över Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (SOU 2020:73).

Handläggningen har godkänts av chef för universitetsledningens kansli, Thorbjörn Nilsson.

Beslut:

Rektor beslutar

att avge remissvar enligt bilaga 1.

Bilaga:

- Bilaga 1 - Yttrande.docx

Yttrande - Remiss avseende utredningen Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (SOU 2020:73)

Erika Olofsson och Rikard Jakobsson, institutionen för skogs och träteknik

Övergripande kommentarer

Vi skulle först vilja lyfta fram några övergripande kommentarer:

- För att utvärdera om skogspolitiken har önskad effekt på den biologiska mångfalden är det viktigt med kontinuerliga uppföljningar. Värdefulla naturmiljöer nyskapas, frivilliga avsättningar omformas till formella skydd o.s.v. Skogen är dynamisk och förändras över tid. Utredningens förslag med naturmiljöinventeringar är bra, men behöver utvecklas och även inkludera nyskapade naturvärden.
- Mycket av utredningen behandlar skydd och skyddade områden men vi behöver kunskap om alla delar som kan bidra till den biologiska mångfalden. Det inkluderar även naturvärden skapade genom generell hänsyn i produktionsskogen eller genom synergier mellan olika värden/tjänster där exempelvis syftet kan vara kulturmiljövård men en effekt också naturvård. Ur ett markägarperspektiv borde det vara lika motiverande att sköta skogen för produktion, miljö och sociala värden. Lika starka incitament för att skapa detta är ett sätt att nå målen.
- Utredningen har fokus stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen. För såväl markägaren, som för biodiversiteten är skogen en del av en fastighet. Det är viktigt att ha ett fastighetsperspektiv där skogsmark, men även andra ägoslag beaktas för att kunna tillvarata fler möjligheter till effektiv naturvård. Exempelvis beakta kantzoner åker - vatten - skog, etc. Ett av utredningens förslag om utbildning i naturvårdande skötsel kan även inkludera detta.
- Sveriges mark-/skogsägare är en heterogen grupp. Enbart gruppen om drygt 300 000 enskilda privata skogsägare är mycket heterogen med olika förutsättningar och mål. Vi upplever att utredningen har ett visst fokus på den större vinstdrivande skogsägaren. Viktigt att beakta är också mindre skogsägare, där kanske känslan av att äga skog och förvalta den för kommande generationer är den största drivkraften. Likaväl som att skapa ett råd för biologisk mångfald skulle ett råd för enskilda privata skogsägare kunna skapas där deras förutsättningar, mål och tankar kan utvecklas.

- Skogsstyrelsen har en viktig roll. Av vikt är att resurser finns för att skapa mötesplatser och dialog. Även resurser för kvalitativa inventeringar och uppföljningar samt rådgivning till enskilda markägare på plats i skogen, inte bara på webben. Arbets sättet behöver också utvecklas och kvalitetsgranskas till att vara förutsägbart, inkluderande och transparent. Här behövs ytterligare resurser.

Specifika kommentarer

Formellt skydd av skog bör i huvudsak ske frivilligt

Vi ställer oss positiva till att formellt skydd i huvudsak bör ske frivilligt, vilket ligger i linje med modellen om frihet under ansvar. Att initiativen kommer från markägarna själva och att de involveras redan i början av processen ökar sannolikt engagemanget och viljan att skydda skog. Det är dock viktigt för den fortsatta förvaltningen av de formella skydden att det finns en tydlighet i vem som bär ansvar för skötseln och hur den ska utföras (d.v.s. resurstilldelning) och ersättningsfrågan för skötseln i de fall markägaren utför den. Det är också viktigt att, oberoende typ av formellt skydd, utvärdera utvecklingen och nyttan av dessa, samt potentiella risker för omgivande skogar (t.ex. risken för granbarkborreskador) och vilka åtgärder som ska vidtagas för att minska dessas uppkomst eller skada.

Skogsstyrelsen bör upphöra med nyckelbiotopsinventering

Vi ställer oss positiva till att nyckelbiotopsinventeringen upphör på det sätt den tidigare användes för bedömning och registrering av områden med höga naturvärden. Tidigare arbetssätt fick i alltför hög utsträckning negativa konsekvenser för markägaren och skapade osäkerhet runt beslutsgång samtidigt som incitamentet för att fortsätta skapa mer naturvård försvann eller undergrävdes.

Det data som redan samlats in borde kunna tas tillvara för objektiva beskrivningar av värdefulla naturmiljöer och utgöra komplement till föreslagna naturmiljöbeskrivningar. Dessas tillkomst behöver för övrigt vara en transparent och involverande process. En del som saknas både i utredningen och tidigare inventeringar är mått på nyskapade naturvärden vilket även vore ett mått på effekten av skogspolitiken i skogen. Idag finns uppskattningar som utredningen tar upp om ett visst antal ha av nyckelbiotopskaraktär som avverkas varje år, men inte om hur mycket som nyskapas, vilket är nödvändigt för att kunna utvärdera skogstillståndets förändring, och i förlängningen effekten av valda strategier på den biologiska mångfalden.

Ersättning bör utgå för all fjällskog med höga naturvärden

Vi motsätter oss detta förslag på grund av allt för många oklarheter. Är ersättningen genom formellt skydd frivillig för berörda markägare? Vad blir konsekvenserna för nuvarande markägare och hur ska det praktiskt genomföras? Ska den som bor på eller nära fastigheten bo kvar, men ha skog någon helt annanstans? Förslaget präglas inte av ett humanistiskt perspektiv där den lilla människans behov och rättigheter beaktas utan är något mer storskaligt anpassat för större bolag.

Ett alternativ är att betala för att inte avverka nyckelbiotoper eller annan skyddsvärd skog. Om du som skogsägare kan visa att du har skapat mer naturvärden i form av nyckelbiotop eller annat över tid borde du få bonus och erkännande av staten. Inte som idag bestraffning i form av risk för avhändande av din mark. Med den nya utgångspunkten kan nyckelbiotoper både bildas och avverkas i mycket högre utsträckning än idag. Utredningen nämner att ca 3 000 ha nyckelbiotopsliknande skog per år avverkas, med en hypotetisk medelvoly m på 200 m³sk/ha och virkespris på 300 kr/m³sk blir engångsersättningen 180 miljoner kr. Skogsägaren har då kvar marken som hyser bra livsmiljöer. Med ett ersättningssystem för höga naturvärden med bibehållet ägande skulle med överslaget 180 miljoner per år bekosta 3 000 ha. För att få proportionen kan räknas att på 10 år blir det 1,8 miljarder och på 100 år 18 miljarder (300 000 ha skog), att jämföra med utredningens förslag att spara 500 000 ha för ca 14 miljarder. I framtiden skulle siffran för att förhindra avverkning i sådan skog stiga till säkert det dubbla vartefter sådan skogstyp ökar. När det infaller (eller annat gränsvärde) kan redan bildade nyckelbiotoper (på en fastighet) få tillåtelse att avverkas: Då har skogsägaren visat sig kunna bära fram dessa värden över tid.

Ersättning för skydd av skog bör vara skattefri

Ja. Skogen ska producera sociala, ekonomiska och ekologiska värden för samhället, men är även en privat resurs för enskilda markägare. Enskilda privata markägare har ansvar att producera värden för allmänheten. Skulle en markägare kunna kompenseras ytterligare för detta? Skulle t.ex. skatteavdrag för areal mark som avsätts för naturvården upp till en viss % av fastighetsarealen kunna göras? Detta skapar incitament för ökad naturvård, men förutsätter register över arealer. Konsekvensen av det för övriga nyttor är heller inte utredd.

Mål för ökad hållbar tillväxt och en bioekonomisk strategi för skogen

Ja. Produktion av både naturvård och virke behöver dock kvantifieras och kombineras i samma bestånd, t.ex. med generell hänsyn (kantzoner, hålträd m.m., kombination med trädslag för att bryta monokulturer).

En nationell samordnare för skogsprogrammet

Ja.

Fokus på att genomföra tillväxthöjande åtgärder i skogen, att bekämpa skogsskador och få till stånd naturvårdande skötsel

Ja. Fokus ska i första hand vara på ståndortsanpassad skötsel, i andra hand tillväxthöjande åtgärder. Dessa kan också ses som samma åtgärd, men ståndortsanpassning innebär att de biologiska förutsättningarna styr trädslagsvalet, snarare än att markberedning innebär att gran kan planteras över hela förnygringsytan. Just högre krav på anpassning av trädslagsblandning till ståndorten vid etablering vore en välkommen justering, inte minst eftersom en ringa justering i skötsel innebär stor förändring på ståndorten. Detaljnivån behöver heller inte vara hög och följer tidigare utarbetade riktlinjer för ståndortsanpassning. Det finns också ett drag i utredningen av att sätta av en halv miljon ha skyddsvärd skog mot att tillväxthöjande åtgärder kan genomföras i högre utsträckning än tidigare. Vi menar

att tillväxthöjande åtgärder ska komma tillsammans med naturvärdeskapande åtgärder i samma bestånd. Här skulle också utvecklade riktlinjer utformas av branschens aktörer.

En förutsättning för ståndortsanpassat skogsbruk, men även en förutsättning att anpassa skogsbruket till ett förändrat klimat genom trädslagsval är att viltpopulationerna är i balans med fodertillgången. Minskade betesskador ökar produktionen, virkeskvaliten, biodiversiteten och kolinbidningen. Även en förbättrad ståndortsanpassning ökar produktionen och minskar risken för olika typer av skador. Mer varierade skogar (blandskogar, större andel löv) kan vara en strategi för att möta klimatförändringarna. Viltförvaltningen behöver vara faktabaserad med kunskap om olika djurarters populationsstorlekar, konkurrens och födoval. Viktigt med kunskap om förebyggande åtgärder vad gäller kända och etablerade skogsskador, men även kunskaper om nya skador som kan komma som en följd av ett förändrat klimat.

Naturvårdande skötsel kan avse många åtgärder och utredningen fokuserar på frivilliga avsättningar, men vi vill lyfta fram motsvarande satsning för statliga aktörer. Arealmässigt finns stora statliga avsatta områden som kräver skötsel för att utveckla och bevara vissa värden. Ett exempel är den brandpräglade Norra Kvills nationalpark i Kalmar län där granen tar över och förändrar skogen till en förvisso intressant och trevlig skog, men närmast artificiell (det skulle ha brunnit för länge sedan). Med skötsel skulle granen i första steg kunna tacklas och i ett andra steg bränningar kunna ske (en bränning idag skulle föröda allt). Här skulle motsvarande utbildningsinsats inom berörda myndigheter verkligen skapa möjligheter för unika naturvärden. Liknande exempel finns med granskog som blåser ner eller angrips av granbarkborrar och bildar lövföryngringar.

Regelöversyn och regelförenklingar för skogsbruket

Vi ställer oss positiva till regelöversyn och regelförenklingar. Det är relevant med en översyn av LÅF produktionsförutsättningar och tillväxt förändrats och kommer fortsättningsvis att göra så på grund av ett förändrat klimat. En flexibilitet i LÅF skulle det göra det möjligt för markägaren att vidta åtgärder för riskutsatta och/eller skadade bestånd.

Vi ställer oss inte bakom förslaget att granskogar på tidigare åkermark bör kunna avvecklas genom att ta bort kravet för avverkningsanmälan. Men, genom att kombinera ett krav på (lägre) slutavverkningsålder med avverkningsanmälan vore förslaget positivt. Argumentet i utredning är att avveckling av artfattiga granskogar ger plats för artrikare blandskogar, detta är positivt, men utan kontrollen om avverkning är det svårt att följa upp om dessa ersätts med gran eller blandskog. Vid alla skogliga åtgärder har markägaren också tagit generell hänsyn (kan finnas kantzoner, gamla lövträd etc.) och värden kan ha utvecklats över tid. På dessa marker finns även många historiska spår av människan i form av kultur- och fornminnen. Utan krav på avverkningsanmälan finns risken att traktplanering och hänsynsredovisning inte genomförs. Konsekvensen blir att en del natur- och kulturvärden försvinner eller skadas. På dessa områden finns i stället möjlighet att skapa skogar med högre natur- och kulturvärden än tidigare skogsgeneration.

Ett annat argument i utredningen är att stora volymer biomassa med förslaget skulle kunna frigöras till gagn för bioekonomi, men växande granskogar fungerar också som kolsänkor och den totala effekten på skogens kolbindande effekt beror på vad den avverkade skogen kommer att användas till. Dessutom blir de avverkade i förtid innan hela produktionspotentialen tagits tillvara. Effekten av detta behöver kvantifieras, t.ex. för beräkning av kolbalanser. Även sättet återbeskogningen genomförs på kommer att uppvisa skillnader i kolinlagring. Granskog ger ett positivt kolinlagringsnetto efter ca 7-8 år i södra Sverige med god plantetablering, men många andra träslag tar längre tid på sig.

Ta till vara möjligheten till naturturism i skyddad natur

Enligt förslaget ska Sveaskogs ekoparker, Böda, Halle- och Hunneberg, Hornslandet och Hornsö ombildas till nationalparker samt att nationalparksbildning i övrigt bör prioriteras med målet att fler nationalparker ska bildas. Vi ställer oss tveksamma till detta. Här föreslås att skog som skötts för att skapa höga naturvärden ska bli avsatta i det här fallet som nationalparker. Det är samma tema som genomsyrar skogspolitiken på en del andra plan: Den som är duktig ur någon av statens synvinklar riskerar att bli av med marken och riskerar ta bort incitamenten för god naturvård. Det vore mycket bättre för naturvärden om den intensifierades över hela skogsmarksarealen, inte fokuseras till reservat, utan faktiskt liknande det arbete som gjorts i Ekoparkerna.

Det är också värt att påpeka att skogarna som skötts och påverkats av människor och skogsbruk plötsligt blir naturskogslika miljöer när det passar narrativet. Oaktat detta kan nationalparker i ett område skapa fler turistbesök. Om så sker bör det framgå vid entréerna/ informationsmaterial den historiska bakgrunden (att det är skötta skogar, på senare tid med mer anpassad skötsel).

Kunskapskrav i skogsvårdslagen och krav om särskild anmälan om miljöbalkssamråd

Nej. Om utgångspunkten är att beakta naturvärden och minimera risken för skador på dessa är inte kunskapskrav hos markägaren viktigast utan rutiner för planering och avverkningsanmälan. I dem kan generell och detaljhänsyn preciseras och efterlevnaden kontrolleras. Denna utförs till stor del av professionella och inte av markägaren. Här kommer Skogsstyrelsens rådgivande funktion till sin rätt.

Ett formellt kunskapskrav är inte helt enkelt med nuvarande formulering. Det som är viktigt är underlagen, om skogsägaren har kunskapen eller inte kan vara svårt att visa. Kunskap finns bevis för i olika former, som formella bevis som betyg. Dessa innebär emellertid inte att skogsägaren har all kunskap om ett specifikt område. Det kan även röra sig om informell kunskap, de flesta skogsägare blir autodidakter i någon mening.

Handläggningstiden för avverkningsanmälningar förkortas till tre veckor

Ja, förslaget underlättar särskilt ärenden som idag behöver dispens för (som insektsangripen skog), vilket totalt sett blir enklare hantering för markägare och myndighet.

En mer ändamålsenlig inventering genom naturmiljöbeskrivningar

Om naturmiljöbeskrivningarna används som ett objektiva instrument, ett faktaunderlag både för Skogsstyrelsen och för markägaren ser vi generellt positivt på detta med vissa förbehåll. Arbetsmetoden behöver vara transparent, involverande och lösningsinriktad, d.v.s. inga överraskande brev till markägaren med en rät linje inritad på kartan där ingen avverkning i praktiken kan genomföras. För markägare är förutsägbarheten viktig, att ha kunskap om skogen och dess naturvärden, att information om ev. skyddsvärd/nyckelbiotopklassad skog inte kommer som en överraskning i samband med en redan planerad åtgärd. Kunskap om skogen gör det mer troligt att naturvård och avsättningar görs för de områden som faktiskt är mest värdefulla. Faktaunderlaget kan också öka engagemanget hos markägarna om det kan användas för att de själva ger förslag på formellt skydd.

Kommer naturmiljöbeskrivningarna lagras i offentliga register? Finns en risk för att beskrivningarna kan komma att användas på ett sätt som inte var tänkt från början? Hur ska informationen användas, vilka konsekvenser kan uppstå och vilka rutiner finns för att hantera dem? Om ett område har höga naturvärden bör det också finnas möjlighet till anpassad skötsel så att de naturhänsynsåtgärder markägaren ska vidta är relevanta och rimliga gentemot det som behöver tas hänsyn till. Olika arter har olika krav på arealer skydd. Genom möjlighet till en anpassad skötsel skapas en större förutsägbarhet i hur stor minimiandel som kan avverkas. Idag varierar detta över landet och behöver homogeniseras.

Skogsbruksplanen är ett viktigt verktyg för markägaren där också naturmiljöbeskrivningar kan ingå som en del. Ett alternativ är att skapa valfrihet för markägaren; naturmiljöbeskrivning i regi av Skogsstyrelsen eller en egen inkluderad i skogsbruksplan. Kommer naturmiljöbeskrivningarna att användas för ekologisk landskapsplanering? För mindre skogsägare ser vi då en risk med att egna förslag om frivilligt formellt skydd inte beviljas då andra områden ur ett landskapsperspektiv bedöms mer lämpliga. Här är det viktigt med dialog, både med berörda markägare och omkringliggande grannar.

En naturmiljöbeskrivning gjord inom ett visst tidsspänn bör också utgöra grund för beslut om avverkning så att om underlagen är till exempel fem år och/eller finns i en skogsbruksplan kan inte markägaren bli överraskad av ett avverkningsförbud.

Det behövs kunskap för att kunna fatta politiska beslut om naturvård

Ja, men med komplettering. Detta låter som en uppgift som krävs en bred forskningsorganisation runt. Idag finns två huvudsakliga källor, Riksskogstaxeringen och Artdatabanken. Vad mer är det som ska tas fram? Inventering och klassificering av olika naturtyper och prioritering av dem? Om fokus ska ligga på att beskriva tillståndet riskerar man att inte uppnå mer än beskrivningen, men för att åstadkomma naturvårdsnytta finns flera vägar att gå. En sådan vore att utveckla metoder, incitament och skötsel för att kombinera miljö, produktion och sociala värden.

Risken är att det föreslagna rådet ensidigt behandlar en fråga, men bortser från övriga intressen och frågor (som klimatet), som likaså skulle behöva ett råd. Om ett råd skapas bör det därför breddas för att inkludera fler samhällsintressen.

Ett tydligt politiskt ställningstagande om vad Sverige behöver göra för att uppnå sina internationella åtaganden om biologisk mångfald i skogen

Innan något sådant ställningstagande kan tas behöver först tas fram jämförbar statistik från andra länder, särskilt inom EU. Vid framräkning av skyddade områden, är beräkningsmetoderna olika eller jämförbara? Innan det är klart går det inte att avgöra områdenas skyddsstatus men kan utgöra ett första steg för Skogsstyrelsen eller det vetenskapliga rådet. Här finns också arbete att göra för svenska myndigheter som trots samma grundsiffror kan visa upp väldigt olika bilder av skyddet av natur. SCB, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och SLU har emellertid kommit ett steg på vägen.

Särskild kommentar

“För att undvika försämring av många naturtypers status krävs formellt områdeskydd, vilket i sin tur kräver intrångsersättning till markägare eller medel till markköp.” (del 1, sid. 458).

Här anges områdeskydd som lösningen, men det finns andra alternativ eftersom de därefter uppräknade åtgärderna brand, svämskogar och kontinuerligt, lågintensivt naturvårdsbete alla kan utföras ändå. En ersättning ger förstås en morot till markägaren.

Ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen

Nej, men ett handlingsprogram med utbildningsinsats där flera mål kombineras är vällovligt. Dessutom görs det ett arbete i de regionala skogsprogrammen med samhällets uttryck för målen. Också med föreslagen ståndortsanpassning och utbildning i naturvårdande skötsel behandlas sådana frågor. Att utveckla metoder för produktion och naturvård är viktigt men görs inom flera forskningsområden idag.

De stora sammanhängande naturskogarna i fjällen är ett statligt ansvar

Vi frågar oss om skogen verkligen behöver vara statligt ägd för att det ska skapas skogar med höga naturvärden. Statens produktiva skogsmark har i jämförelse med privata skogsägare lägre förekomst av höga naturvärden, t.ex. nyckelbiotoper. När andra markägare nu skapat skogar med höga naturvärden tänker staten, som inte lyckas med att skapa det i samma utsträckning ta över dem. Staten föreslås ta över privata och andras markägande för att de skött skogen och gjort den till något värdefullt för staten och/eller för att den råkar ligga i ett område staten vill ta över (anslutning till fjällnära skog). Med denna skala på markövertagande finns risk att incitamenten att fortsätta med god naturvård blir underminerade.

Här finns flera frågor att beskriva närmare än vad som gjorts. Hur viktiga är de biologiska värdena? Kan det anses vara naturskog överallt, med dokumenterad mänsklig närvaro under hundratals år? Borde inte landskapet differentieras med avseende på dessa miljöer?

Hur har de nuvarande biologiska värdena skapats? Om de t.ex. har skapats av nuvarande ägares skötsel blir det storskaliga omhändertagandet ett mycket starkt incitament för andra markägare att se till att inga naturvärden, rekreationsvärden eller ekosystemtjänster utvecklas i egen skog. Vad kommer att ske med de biologiska värdena med statligt ägande, hur utvecklas de? Förmodligen lämnas allt

för fäfat vilket för vissa områden innebär en granifiering, förvisso med tillhörande värden men även ”kontravärden” när naturligt brandpräglade skogar, som är talldominerade, övergår till granskogar.

Här finns en otydlighet i utredningen, d.v.s. konsekvenserna är inte utredda och det saknas en plan för fortsättningen. Om det är naturskog som ska bildas/bibehållas borde den brinna på områden som är brandpräglade. Om bränningar genomförs återskapas en dynamik som ger speciella värden, men mycket skog brinner upp och avger koldioxid. Den nettoeffekten bör räknas in i de nationella klimatmålen. Om bränningar inte genomförs är den biologiska nyttan väsentligt lägre och det är tveksamt om delområdet i fråga är värt att köpa in för staten. Miljömålen kan nås på mindre kostsam väg. Kostnaden för planerade bränningar kan t.ex. lyftas fram, liksom riskanalyser för den typen av åtgärder.

Vilka blir konsekvenserna för lokalbefolkningen? Effekten för lokalbefolkning och befintliga ägare är inte utredda. Ska alla leva på turism? Ska de flytta till den nya skogen om de får ersättningsskog och på så sätt ge plats för turisterna? Vem skulle vilja flytta så?

Om viss typ av natur eftersträvas, vilka alternativ finns att uppnå samma mål och kan de vara effektivare avseende kostnader, måluppfyllelse och vidmakthållande av det sociala kontraktet? Vad skulle t.ex. ske med de biologiska värdena med nuvarande ägarstruktur? Säkert genomförs fler skötselåtgärder. Ett alternativ är att begränsa dessa till antal och areal och anpassa efter trädslag (som mindre avverkningsytor i granskog). Liksom det finns angivna områden som svårföringrad i SVL kan dessa anges.

Bevarade naturskogor kan bidra till landsbygdsutveckling samt stärka renskötselns och det rörliga friluftslivets intressen

Hur många blir utan jobb till följd av inställda skogsbruksåtgärder? Om vissa åtgärder kan utföras eller rent av ställas krav på, finns en marknad för skogsentreprenörer. Om inte exkluderas denna bransch från 500 000 ha. Detta kan skrivas in i en skötselplan med skogsskötsel för andra flera mål (hålla undan gran genom skötsel eller bränning, hålla leder fria m.m.). Förutsättningarna för naturturism, rennäring, friluftsliv och lokalsamhället i övrigt finns redan idag. Vissa fördelar kan skönjas för särskilt gynnade grupper genom ett statligt övertagande av ägandet. Att staten ska bekosta leder för att privata aktörer inom naturturism ska använda dem är ordnat och övermåttan frikostigt. Den stora turismströmmen har uteblivit trots 1 444 000 ha skyddad fjällnära natur. Med en särskild satsning på 14 miljarder ska det emellertid uppnås? Vem som får nytta av inkomsterna är intressant, beskattas de i slutändan i de nordliga kommunerna eller i storstäder i södra Sverige? Krav på företagsregistrering i kommunerna i fråga är ett rimligt krav om lokalsamhället i övrigt över huvud taget ska kunna utvecklas.

